

Голас Радзімы

№ 22 (2112)
1 чэрвеня 1989 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫНІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Вось і скончаны навучальны год у школах. Прыйшлі доўгачаканыя летнія канікулы, у час якіх дзяцей чакае столькі прыемных сустрэч і знаёмстваў, цікавых паездак. Развітваюцца са сваёй першай настаўніцай Марыяй АРЛУКЕВІЧ і вучні трэцяга класа Забалоцкай школы Смалявіцкага раёна. Гэта яна вучыла іх пісаць першыя літары, чытаць па складах словы, разумець гэты свет і сябе ў ім.

«Якімі людзьмі вырастуць сённяшняе бесклапотныя дзеці! Ім уступаць у самастойнае жыццё на пачатку XXI стагоддзя, — думае настаўніца. — Якой мы перададзім ім сваю зямлю!» Няпростое пытанне. Гэтак хочацца настаўніцы, каб сталі яе вучні прыстойнымі людзьмі, гаспадарамі ў сваёй вёсцы, каб таленты іх здольнасці знайшлі сваё прымяненне, а жыццё прыносіла радасць і задавальненне.

Фота А. КЛЯШЧУКА.

З'ЕЗД НАРОДНЫХ ДЭПУТАТАЎ

25 мая ў Маскве ў Крамлёўскім Палацы з'езд пачаў работу 3-езд народных дэпутатаў СССР. На яго сабраліся 2155 народных дэпутатаў СССР з 2249 выбранных. Гэта рабочыя, калгаснікі, кіраўнікі вытворчасці, вучоныя, дзеячы культуры, ваеннаслужачыя, прадстаўнікі духавенства. Людзі 65 нацый і народнасцей. І зразумела, што ў кожнага з іх ёсць свае прырытэтычныя інтарэсы і задачы, наказы выбаршчыкаў. Але ўласныя, спецыфічныя для многіх рэгіёнаў праблемы не павінны загараджаць таго, што хвалюць ўсіх. Цяперашняму дэпутацкаму корпусу трэба вырашыць задачы агульнадзяржаўнага значэння. Гэтыя задачы ўскладзены Саветскай Канстытуцыяй перш за ўсё на 3-езд народных дэпутатаў, які, з'яўляючыся вышэйшым органам дзяржаўнай улады, правамоцны разглядаць любое пытанне, аднесенае да ведання СССР, вызначае галоўную лінію дзейнасці Вярхоўнага Савета, усіх іншых дзяржаўных органаў. Ад з'езда чакаюць многага. І ў першую чаргу, адказу на хвалючыя людзей пытанні, звязаныя з далейшым ходам перабудовы.

У першы дзень работы дэпутаты зацвердзілі парадак дня і парадак работы 3-езда. Сярод вынесеных на абмеркаванне пытанняў — выбранне Старшыні Вярхоўнага Савета СССР. Упершыню за многія гады выбары кіраўніка краіны праходзілі ў сапраўды дэмакратычных, адкрытых умовах. Былося прамое трансляванне пасяджэння на ўсю краіну па радыё і тэлебачанні. Дэпутаты ў зале шыра і зацікаўлена выказвалі ўсе свае пажаданні, парадкі, прэтэнзіі, адрасаваныя Міхаілу Сяргеевічу Гарбачову, якога вылучылі на пасаду старшыні. Сярод выступаючых па гэтым пытанню быў і дэпутат ад Беларусі У. Бядуля. Ён падкрэсліў, што рашучы, рэвалюцыйны паварот у айчынай гісторыі дасягнуты мірным шляхам, і тут нельга не аддаць належнае М. С. Гарбачову, палітычнаму, дзеячу, які паслядоўна процістаўляе ўзаемаразуменне абстрактнаму адносіну, адзінаству — варожасці, дэмакратыю — экстрэмізму. У. Бядуля падтрымаў кандыдатуру М. С. Гарбачова.

Дэпутат з Эстоніі Лаурэцін М. І. заявіла: «Я хачу сказаць, што народна-дэмакратычны рух прыбалтыкі ў абарону перабудовы з самага пачатку бачыў у Міхаіле Сяргеевічу Гарбачове лідэра дэмакратычнага. І мы не бачым цяпер альтэрнатывы яго кандыдатуры». Але прамоўца паставіла некалькі пытанняў, на якія хацела б атрымаць ад М. С. Гарбачова адказы. Яны тычыліся суверэнітэту рэспублік і нядаўніх падзей у Тбілісі.

Значная дыскусія разгарнулася па пытанню сумішчэння адным чалавекам дзвюх пасадаў: Генеральнага сакратара ЦК КПСС і Старшыні Вярхоўнага Савета СССР. На гэты конт дэпутатамі выказваліся нярэдка дыаметральна процілеглыя меркаванні.

У ходзе пасяджэння былі выказаны думкі аб неабходнасці ўключэння ў бюлетэнь для тайнага галасавання альтэрнатыўных кандыдатур. Дэпутат А. Абаленскі выступіў з заявай аб вылучэнні сваёй кандыдатуры на пасаду старшыні, выклаў сваю праграму, галоўная задача якой — пабудова прававой дзяржавы. Дэпутаты абмеркавалі кандыдатуру Абаленскага, але большасцю галасоў у бюлетэнь яе не ўнеслі. З просьбай пра самаадвод выступіў дэпутат Б. Ельцын, кандыдатура якога таксама была прапанавана.

Затым адбыліся выбары. За М. С. Гарбачова было пададзена 2123 бюлетэні, супраць — 87. 3-езд на аснове вынікаў галасавання прыняў пастанову аб выбаранні М. С. Гарбачова Старшынёй Вярхоўнага Савета СССР.

На наступны дзень адбыўся разгляд пытання аб выбаранні Вярхоўнага Савета СССР. Таксама перад дэпутатамі выступіў М. С. Гарбачоў. Ён падзякаваў за аказаны давер, адказаў на пастаўленыя да яго асабіста пытанні.

27 мая былі абвешчаны вынікі тайнага галасавання па выбарах у Вярхоўны Савет СССР. Большасцю галасоў 3-езд ануляваў вынікі выбараў у Савет Нацыянальнасцей ад Азербайджанскай ССР у частцы, якая датычыць Нагорна-Карабахскай аўтаномнай вобласці. Прэзідыуму 3-езда і дэлегацыі ад Азербайджана, уключаючы дэпутатаў ад НКВ, даручана прапрацаваць пытанне і ўнесці прапановы.

Затым разгарнулася дыскусія па актуальных пытаннях работы 3-езда. З востра крытычнымі заўвагамі выступілі дэпутаты Ю. Афанасьеў, Г. Папоў, А. Адамовіч.

НА ЗДЫМКУ: група народных дэпутатаў СССР з Беларусі ў Крамлі.

ВІЗІТЫ

ГОСЦІ З СЛАВЕНІ

У Мінску знаходзілася дэлегацыя Сацыялістычнай Рэспублікі Славеніі, якую ўзначальваў намеснік Старшыні Выканаўчага Веча Скупшчыны Янез Бохарыч. Госці наведлі вытворчае аб'яднанне «Крыніца» і Мінскі аўтамабільны завод. Дэлегацыя была прынята намеснікам Старшыні Савета Міністраў БССР М. Макаедам.

У час знаходжання дэлегацыі былі абмеркаваны пытанні далейшага супрацоўніцтва СР Славеніі і Беларускай ССР.

МІЖНАРОДНАЯ ВЫСТАУКА

«ПАРАШКОВАЯ МЕТАЛУРГІЯ-89»

Так называецца традыцыйная, пятая па ліку, міжнародная спецыялізаваная выстаўка, якая адкрылася ў Мінску ў выставачным комплексе Гандлёва-прамысловай палаты БССР.

У выстаўцы прымаюць удзел прадстаўнікі 110 фірм, прадпрыемстваў і арганізацый з адзінаццаці краін свету. Упершыню прадстаўлены саветскі раздзел, асноўную частку якога склалі экспанаты Беларускага навукова-вытворчага аб'яднання парашковай металургіі. На шматлікіх стэндах можна пазнаёміцца з распрацоўкамі па абсталяванню і тэхналогіі для вытворчасці вырабаў з металічных парашкоў і керамічных матэрыялаў, нанясення ахоўных пакрыццяў, прыбораў для даследавання саставу і ўласцівасцей парашковых матэрыялаў і г. д. Некалькі раздзелаў належаць сумесным прадпрыемствам саветскіх і замежных фірм, а таксама кааператывам.

Ужо сёння ў рэспубліцы наладжаны добрыя, партнёрскія сувязі з такімі краінамі, як Балгарыя, Польшча, Чэхаславакія, Венгрыя, ГДР. Дзелавое супрацоўніцтва вядзецца і з некаторымі фірмамі ФРГ, Швейцарыі.

У ходзе выстаўкі запланаваны навукова-тэхнічны сімпозіум, рэгіянальны сімпозіум эканамічнай і сацыяльнай камісіі ААН для краін Азіі і Ціхага акіяна. Без сумнення, усё гэта будзе садзейнічаць каштоўнаму абмену ідэямі, наладжванню дзелавых сувязей, паслужыць справе далейшага прагрэсу ў развіцці парашковай металургіі.

У ЛАБАТОРЫЯХ ВУЧОНЫХ

Рэакцыю «халоднага» ядзернага сінтэзу, пры якой з выдзяленнем энергіі зліваюцца ядры дэйтэрыя, услед за вучонымі Маскоўскага ўніверсітэта і Харкаўскага тэхналагічнага інстытута Акадэміі навук Украіны паспяхова правялі фізікі Белдзяржуніверсітэта. Паўтарэнне вопыту з рознымі электродамі і токамі паказала, што эфект у кожным выпадку назіраецца стабільна. Эксперыментам беларускіх вучоных пацвердзіў даныя, якія нядаўна ўпершыню атрыманы амерыканцамі М. Флейшманам і С. Понсам. Новы спосаб ядзернага сінтэзу, на думку спецыялістаў, можа даць чалавецтву экалагічна чыстую і практычна невычэрпную крыніцу энергіі.

НА ЗДЫМКУ: загадчык лабараторыі кандыдат тэхнічных навук Уладзімір ЧУДАКОУ (справа) і навуковы супрацоўнік Юрый ЛІТВІНОВІЧ за абмеркаваннем вынікаў эксперыменту.

ЗАКЛЮЧАНЫ КАНТРАКТ

ЗАПЧАСТКІ ДЛЯ ФРГ

Нядаўна адміністрацыя завода «Лідсельмаш» заключыла з заходнегерманскай фірмай «Нівенэр» кантракт на пастаўку ёй вузлаў і дэталяў. Такі дакумент машынабудаўнікі падпісалі першымі сярод прадпрыемстваў сваёй галіны, якія спецыялізуюцца на выпуску сельскагаспадарчай тэхнікі.

Гэта супрацоўніцтва для «Лідсельмаша» — справа новая і выгадная. У перспектыве калектыў плануе закупіць за мяжой не толькі новыя тэхналагічныя лініі і станкі, але і медыцынскае абсталяванне для ўласнага медпункта, іншыя тавары.

Завод ужо набыў у фірмы таксама машыну для двухфазнай уборкі бульбы. Восенню на палях саўгаса імя Леніна Іўеўскага раёна, з якім «Лідсельмаш» мае дагавор на навукова-тэхнічнае супрацоўніцтва, будучы праведзены выпрабаванні.

Акрамя таго, фірма, якая займаецца выпускам уборачных машын для мorkвы, дыбулі, буракоў, іншых сельскагаспадарчых культур, гатова падзяліцца і гэтым вопытам. Умацаванне такіх сувязей дасць эканамічную выгаду і Лідзе. Пяць працэнтаў атрыманай валюты прадпрыемства будзе пералічваць у бюджэт горада.

ТЭХНІКА — ВЕСЦЫ

Першую партыю новых сеялак, якія распрацаваны ў навукова-вытворчым аб'яднанні «Белсельгасмеханізацыя», адправіў у гаспадаркі Беларусі, Літвы і Смаленскай вобласці Лідскі аўтарамонтны завод. Сеялка аснашчана камплектам навясных прылад для пасеву ўсіх відаў траў, травасумесей і іншых палёвых дробнанасенных культур.

НА ЗДЫМКУ: ідзе падрыхтоўка сеялак да работы. Злева направа — намеснік дырэктара Лідскага аўтарамонтнага завода Я. БЫЧАН, галоўны інжынер прадпрыемства А. БЫЧКО і механізатар калгаса «Камунар» Лідскага раёна В. ЛУКАШЭВІЧ.

КААПЕРАТЫВЫ

ПРЫНЯТЫ СТАТУТ

Аб'яднаны з'езд кааператываў, якія працуюць у сферы вытворчасці і паслуг, адбыўся ў Мінску. Ён прыняў статут Саюза кааператываў БССР, выбраў кіруючыя органы.

У Беларусі ўжо дзейнічае каля трох тысяч кааператываў, якія выпускалі прадукцыі і аказвалі паслугі амаль на 150 мільёнаў рублёў. Новаствораны саюз ставіць перад сабой задачы ўсеабавай дапамогі кааператарам, іх сацыяльнай абароны. З гэтай мэтай арганізуецца прафсаюз, юрыдычная і эканамічная службы.

СУЧАСНАЯ ПРАДУКЦЫЯ

АСВЯЖАЮЧЫ НАПІТАК

Піць у паходзе ці далёкай дарозе хочацца заўсёды. Новая прадукцыя Маладзечанскага піўзавода, безумоўна, прыйдзецца даспадобы і турыстам, і падарожнікам, і дачнікам. Таму што любы запас шыпучага асвежальнага напітку змесціцца цяпер у мініяцюрным пакеціку. На прывале дастаткова высypаць некалькі грамаў парашку ў ваду — і напітак гатовы.

Асартымент безалкагольных напіткаў за апошнія некалькі гадоў у рэспубліцы расшырыўся з 37 да 90 назваў. Але шыпучых парашкоў на прылаўках яшчэ не было. Пакунікі адразу ацанілі іх вартасці — не трэба валтузіцца з цяжкай шклянкой тарай, ды і цана невысокая. У мінскім вытворчым аб'яднанні «Крыніца» ўжо манітруюцца магутныя лініі па выпуску сухіх фруктовых сокаў, можна будзе наладзіць такую вытворчасць і на іншых прадпрыемствах.

УЗНАГАРОДЖАНЫ МЕДАЛЁМ

З ПЛОЎДЗІЎСКАГА КІРМАШУ

Залаты медаль прывезлі з веснаваго Міжнароднага плоўдзіўскага кірмашу прадстаўнікі Мінскай фабрыкі мастацкіх вырабаў. Такой высокай узнагародай адзначаны жаночыя блузкі, створаныя мастаком Лідзіяй Балбасавай.

Беларускімі вырабамі ўсё часцей цікавяцца замежныя камерсаны. Прадаюць іх Японія, Аўстрыя, Данія, Швецыя, Фінляндыя. Нядаўна спіс замежных спажывоўцаў папоўніла сінгапурская фірма «Амаріас», з якой заключаны кантракт на пастаўку буйной партыі насцельнай бялізны. Развіваюцца сувязі з «Какусай каэкі ко» — японскай фірмай, якая спецыялізуецца на выпуску швейнага абсталявання. Некалькі аўтаматаў, што дазваляюць дабіцца выдатнага знешняга аздаблення тканін, ужо эксплуатауюцца ў фабрычных цэхах. Гэта своеасаблівая прэлюдзя да намякаемай карэннай рэканструкцыі вытворчасці.

ПРАЗ ТРЫ ГАДЫ ПАСЛЯ ЧАРНОБЫЛЬСКОЙ АВАРЫЇ

ШТО ТАМ, ЗА НЕБЯСПЕЧНАЙ РЫСАЙ

— У радыусе 6—7 кіламетраў вакол станцыі вельмі моцна пацярпеў лес, асабліва сосны і елкі, — гаворыць вучоны. — Пакуль няма цвёрдых гарантый, што гэты працэс не пойдзе далей. Мяркуюцца, што за ўсе пасляаварыйныя гады загіне прыкладна тысяча гектараў лесу.

— А што чакае іншыя лясы, якія таксама атрымалі невялікую дозу апраменьвання?

— У «параненых» лясах адразу ж пасля аварыі пачаўся працэс самаачышчэння. За тры тыдні палавіна радыенуклідаў з крон дрэў перайшла пад паверхню лесу. Праз паўтара года іх размернаванне стала такім: у падсцілцы прыкладна 90 працэнтаў, а ў глебе — 4, у драўняным ярусе — 6 працэнтаў. У залежнасці ад атрыманай дозы там цяпер адбываюцца розныя з'явы: напрыклад, на мяжы з мёртвым, так званым «рыжым», лесам стаяць і гіганцкія зялёныя сосны.

— Выходзіць, адбывалася стымуляцыя росту.

— Так, у некаторых раслін з'явіўся гігантызм. Побач з нармальнымі сустракаюцца лісты дуба памерам у палавіну ліста лопуха, у акацыі ліставыя пласцінкі — з

Пра тое, што адбываецца цяпер у 30-кіламетровай зоне Чарнобыльскай АЭС, хадзяць самыя неверагодныя чуткі. Гавораць, быццам пад уздзеяннем радыяцыі пачалі хутка размнажацца грызуны, і вось-вось іх полчышчы рушаць на новыя тэрыторыі. Іншыя сцвярджаюць, што за калючым дротам увогуле нічога жывога ўжо не застаўся...

дзіцячую далоньку. А вось ліст таполі, які я сарваў у зоне: яго даўжыня 19 сантыметраў, шырыня — 18. Расліны «адчуваюць» ужо 1 мілірэнтген у гадзіну, а гігантызм пачынае праяўляцца пры ўзроўні радыяцыі ад 4 да 7 мілірэнтгенаў у гадзіну. Справа ў тым, што ў нармальным умовах развіцця раслінная клетка «ведае», колькі ёй «можна зрабіць дзяленняў», павышаная ж радыяцыя здымае «абмежавальнік» з гэтага працэсу. З'яўляюцца і іншыя змяненні: галінаванне пылкавай трубкі, абуджэнне «спячых» пупышак, своеасаблівыя «ведзьміны мётлы» і ніцця парасткі ў ліставых дрэў, змяняюцца формы лісця.

— Зяры і птушкі, відаць, адчуваюць сябе ў такіх лясах не вельмі ўтульна?

— Мы назіраем за ўсімі асноўнымі групамі наземных жывёл. Найбольш высокая канцэнтрацыя радыеактыў-

ных рэчываў у арганізме ў вожыка і буразубкі звычайнай, а таксама ў рыжай палёўкі. Але нават пры некаторых генетычных адхіленнях, адзначаных у грызуноў у зоне, якіх-небудзь прыкметных змяненняў у іх стане і паводзінах пакуль не выяўлена. Гэта пацвярджае вынікі даследаванняў, праведзеных у нашым інстытуце. Аднак рабіць на іх падставе вывады аб «неўплыве» радыяцыі нельга. У пастаўленым яшчэ да Чарнобыля доследзе нават змены саракі пакаленняў мышэй аказалася недастаткова, каб вызначыць усю паўнату магчымых змяненняў і прыстасаванняў. Неабходны час. Эвалюцыйная адаптацыя — працэс доўгі, біялагічныя з'явы не паскорыш.

Што тычыцца птушак, якія жывуць у зоне, то лізіруюць па назапашванню радыенуклідаў чыркы, крыжанкі і лысуха. На жаль, частка

А як на самай справе? Што адбываецца за рысай адчужэння з лесам, зямлёй, жывёльным светам? Ці ёсць мутацыі, пра якія так многа размоў? Што можна чакаць у будучыні? Пра гэта расказвае навуковы супрацоўнік Інстытута заалогіі АН Беларусі Юрый ВЯЗОВІЧ.

моцна «забруджаных» вадаплаўных птушак з Гомельскай і Магілёўскай абласцей мігрыравала на 100—200 кіламетраў у чыстыя раёны. Таму ў 1986 годзе і было забаронена летне-асенняе паляванне на ўсёй тэрыторыі Беларусі. Цяпер паляванне на птушак адкрыта, але трэба абавязкова правяраць здабычу. Сярод млекакормячых найбольшае ўтрыманне радыеактыўных рэчываў адзначана ў дзікоў, лісцаў, зайцоў, менш — у лася, аленя, казулі, воўка.

Анамальні ў паводзінах звяроў, якія можна было б звязаць з захворваннямі радыяцыйнага характару, мы пакуль не заўважылі. Змяненні ж, што адбыліся ў іх колькасці і відавым складзе, выкліканы спыненнем гаспадарчай дзейнасці ў зоне. Напрыклад, здзічэлі шпакі, менш стала вераб'ёў у вёсках. Але ёсць пакуль і загадкі: у беларускай частцы

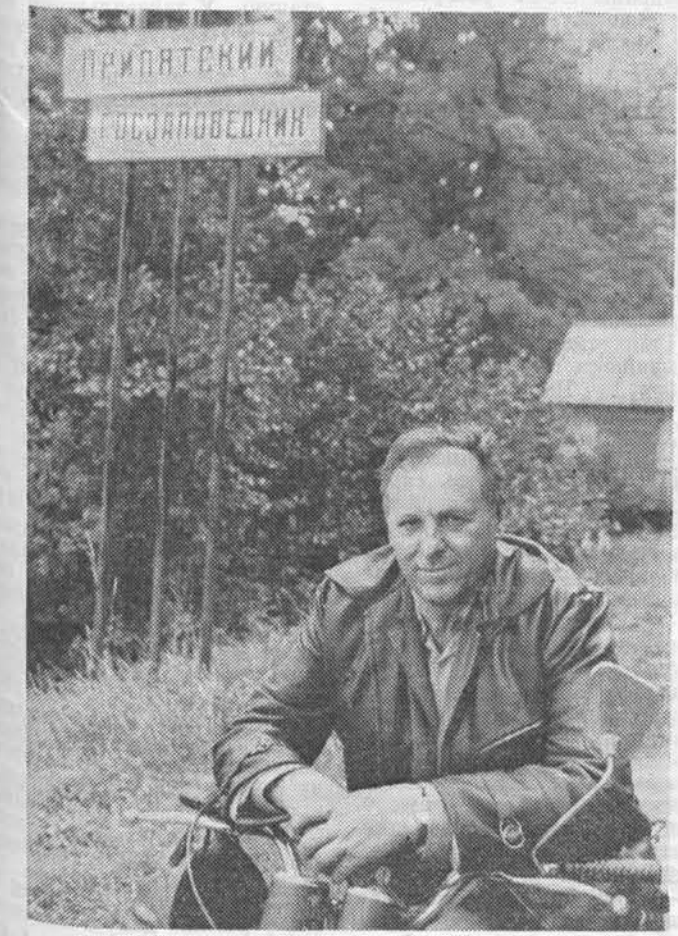
зоны прыкметна ўпала колькасць маладняку ласёў і дзікоў.

— Які стан насельніцкай рэк і азёр?

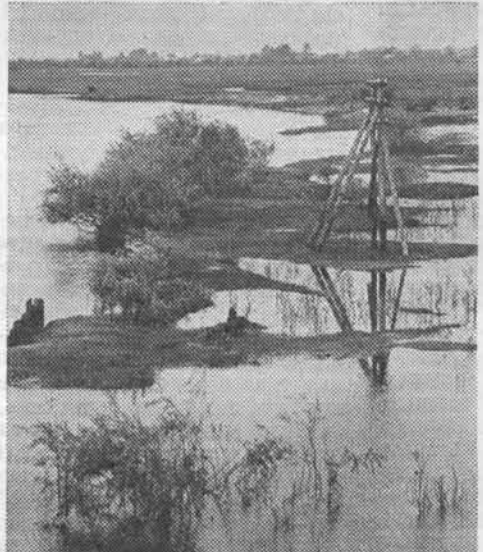
— У донных адкладаннях узровень канцэнтрацыі радыеактыўных рэчываў даволі высокі. Аднак дакладна вызначыць дозу апраменьвання складана. Беларускія гідрабіялагі і іхтыёлагі правялі абследаванне водных беспазванковых і рыб. Найбольш радыенуклідаў выяўлена ў цэлях рыб, злоўленых у рэках, менш — у азёрах і сажалках. Моцна забруджаны радыеактыўнымі рэчывамі драпежныя віды: шчупак і акунь. У 1986 годзе самым «брудным» на цэлю-137 аказаўся судак. Але праз год накіраванне радыенуклідаў у рыбы павялічылася амаль у 10 разоў.

Даследаванні ў зоне адчужэння будуць прадоўжаны, — сказаў у заключэнне Ю. Вязовіч. — Па ініцыятыве Беларускага дзяржаўнага намітэта па ахове прыроды і АН БССР на плошчы 140 тысяч гектараў створаны Палескі радыяцыйна-экалагічны запаведнік.

Аляксандр КРЫЖАНОЎСКІ.

ЛЮБОЎ І ТРЫВОГА МАЯ, ПРЫПЯЦЬ

Хто хоць аднойчы пабываў у Прыпяцкім запаведніку, у таго назаўсёды застаецца ў сэрцы чароўнасць гэтага краю, яго саснякоў і дубраў, рачулак і заліўных лугоў. Расквінуўшыся больш чым на 60 кіламетраў з усходу на захад, на 24 — з поўначы на поўдзень, ён з'яўляецца вялікай натуральнай лабараторыяй, дзе вось ужо амаль дваццаць гадоў вучоныя стараюцца захаваць тыповы для беларускага Палесся ландшафтна-гідралагічны комплекс, прадстаўнікоў флоры і фауны. А іх тут вялікае мноства: каля 830 відаў раслін, больш за 250 — птушак, больш за 40 — жывёл.

Пакуль... Таму што ў свеце, дзе ўсё ўзаемазвязана, вельмі нялёгка зберагчы запаведнік як эталон Палесся. А яно ўжо падверглася самай буйнамаштабнай меліярацыі. За гады асушэння ў адзінаццаць разоў скарацілася колькасць птушак, знікла больш за 70 відаў раслін, каля ста знаходзяцца пад пагрозай... Пойма Прыпяці для многіх звяркоў, птушак, рыб, млекакормячых становіцца апошнім прыстанкам. Але ці надзейны ён! Усё будзе залежаць ад людзей, калгасных гаспадарак, якіх тут нямала... Не трэба забываць яшчэ, што побач — мёртвая «чарнобыльская зона».

НА ЗДЫМКАХ: трыццаць пяць гадоў працуе ў Азёрным лясніцтве майстар І. МЕЛЯШЧЭНЯ; вынік чалавечай дзейнасці — «мёртвая» вада і берагі ракі Ствіга пасля скіду вады з польдэраў і адходаў з ферм; супрацоўнікі лабараторыі меліярацыі тарфяных глеб Беларускага навукова-даследчага інстытута меліярацыі і воднай гаспадаркі А. ГОЛАД, А. ВАЙТКО і Я. ХМЯЛЬНІЦКАЯ (злева направа) у час назіранняў на лізіметрычным палігоне; на жывёлагадоўчым комплексе калгаса «Новае жыццё» Жыткавіцкага раёна ветурач І. КЛАЧКО, рабочыя А. ЗЫКЕВІЧ і Т. ЛЯБЕДЧАНКА і галоўны аграном К. КОМАР.

Фота У. МЯЖЭВІЧА.

ЧАС ПЛАЦІЦЬ ДАЇГІ МІРУ

Змінені організаціїна
штатних структур наших ча-
сцей у адвєднєнісі з пала-
жєніямі новий абарончай
дактрыны, выкліча вєлікія
кадравыя перамєшчєнні. Але
гєтэ, калі гаварыць аб прабл-
лємє ўвогулє. А ў прыват-
насці, даводзіцца вырашаць
лєсь людзєў, шукаць акты-
мальныя варыянты перамє-
шчєнняў афіцєраў і прапар-
шыккау, каб справа не па-
цярпєла і каб улїчыць асаб-
стєія і сямейныя інтарєсы.
Думаю, такі падыход адпавє-

ARGENTINA-RUSIA: VINCULOS COMERCIALES DIRECTOS

— No hemos venido a la URSS como mercaderes a vender lo que nos sobra y al mejor precio posible. Hemos venido a trabajar juntos para resolver problemas que cada uno de nosotros tenemos en nuestros países. En cada caso asumiremos un mecanismo que mejor ayude a ambas partes.

Esto lo dijo en una rueda de prensa realizada en Moscú José BORDON, gobernador de la Provincia de Mendoza y secretario de Relaciones Internacionales del Consejo Nacional del Partido Justicialista de Argentina. La delegación encabezada por él visitó la URSS cumplimentando una invitación del Consejo de Ministros de la Federación Rusa.

— Somos exportadores de productos alimenticios y hemos convenido en continuar exportando estos productos a la Unión Soviética. Pero mucho más nos interesa exportar equipos industriales para la alimentación. Hemos firmado un contrato por 30 millones de dólares a ser ampliado a 50 millones en tres años. Y estamos muy interesados en constituir empresas mixtas para elaborar para el mercado soviético materias primas alimenticias que producen los soviéticos en su país.

Los empresarios de Mendoza hicieron varias propuestas concretas para crear empresas mixtas en la Federación Rusa, las cuales fabricarán productos alimenticios con el empleo de la tecnología argentina. La Federación Rusa, por su parte, suministrará maquinaria y equipos para desarrollar en la provincia la energética y la extracción de minerales.

Durante la visita fue firmado un protocolo de colaboración económica y cultural entre la Federación Rusa y la Provincia de Mendoza en los marcos de los acuerdos existentes entre la URSS y Argentina. José Bordón llamó la atención al carácter sin precedentes del hecho de que una provincia argentina y una de las repúblicas federadas soviéticas hayan concertado acuerdos económico-comerciales directos, ligando este suceso con el proceso de la perestroika que permitió iniciar la descentralización de la actividad económica exterior de la URSS.

— Yo soy titular de Filosofía Política en la Universidad. Y hace dos años que incluí el punto "perestroika" con textos concretos del señor Gorbachov —dijo José Bordón—. Pero no me considero un experto en este tema. Quisiera decir que nosotros vemos con mucha simpatía en la Argentina estas palabras: "gláznost", "perestroika" y "democratización". Vemos como muy positivo el aporte a la paz mundial que ha planteado la perestroika en su expresión internacional. Basándome en lo que vi en la URSS estos días, creo que la perestroika ha sido exitosa en el plano internacional y en el institucional interno. Hay dificultades en la economía de la Unión Soviética. Pero ustedes saben que la economía siempre es la más conservadora en cuanto a los cambios. Pero estamos trabajando juntos no para interferir en los procesos políticos mutuos, que deberán ser soberanos, pero sí, para mejorar las condiciones de vida de nuestros dos pueblos.

Evgueni POCHUEV

EN FORMACION EL PEN CLUB SOVIETICO

A finales de los años 60 el PEN Club internacional hizo intentos de atraer a sus actividades a los colegas soviéticos, pero topó con la resistencia de los dirigentes de la Unión de Escritores. Esa dirigencia no estaba dispuesta a otorgarle independencia al PEN Club soviético. Ahora tal obstáculo ya no existe. Francis H. King, actual presidente del PEN Club internacional, que acaba de visitar Moscú, recibió garantías especiales, al respecto de parte de Vladimir Kárpov, primer secretario de la Unión de Escritores de la URSS. Sin embargo, las dificultades no se hicieron esperar. "Literaturnaya gazeta" publicó información sobre la organización del grupo instituyente, anexo a la Unión de Escritores, para crear el PEN Centro soviético. La composición de este grupo suscitó la crítica de 26 escritores, entre éstos Iskander, Pristavkin, E. Popov, L. Chukóvskaya, Okuzhava y otros. Promovieron una declaración subrayando que

la afiliación en el PEN Club imponía alta responsabilidad moral y demandaba la disposición a participar en defensa de derechos. Se requiere, además, renunciar públicamente a las posiciones anteriores, si éstas se materializaban en la persecución de personas por motivos ideológicos. Los autores de la declaración ven en el ingreso al PEN Club, ante todo, la forma de

asumir altos compromisos morales, que en cualquier momento pueden exigir de todo integrante soviético del PEN Club la firmeza y valentía en la defensa de sus principios fundamentales.

La dirigencia del PEN Club internacional propuso un arreglo constructivo al esclarecer que si uno presenta la solicitud de ingreso al PEN Club, suscribe su carta y reconoce automáticamente que lamenta haber comentado en el pasado algo contradictorio a los principios de esta carta y abandona las posiciones de antes. Lógicamente, la afiliación al PEN Club impone a su nuevo integrante el compromiso también en el futuro de guiarse por los principios de la carta, independientemente de los cambios políticos que se den en el país.

Sobre tal base se logró el acuerdo. La delegación en Maastricht, en nombre del grupo unificado de escritores soviéticos, solicitaron registrarlo como PEN Centro soviético.

"TENGO YA NOVENTA, MAS MI ANDAR ES LIGERO..."

Este es el título del documental de la realizadora y camarógrafa Marina Goldóvskaya, dedicado a la hermana de Marina Tsvetáeva.

En este hecho está arraigado el estereotipo que resulta desvirtuado en el filme de Goldóvskaya: Los noventa años y pico de Anastasia Tsvetáeva nos interesan no porque ella sea la hermana del "gran poeta" (como se sabe, Marina no reconocía la palabra "poetisa"). Esta película, al igual que "Poder Soloviético" (obra anterior de Goldóvskaya), hace que uno se ponga a pensar en el calvario de los intelectuales rusos.

"Trozos de lo hecho añicos": así define la propia autora el sentido de su filme.

Tras recordar su arresto (a fines de los años 30), al cual le siguieron 10 años de campos de concentración y 9, de destierro. Anastasia Tsvetáeva, al parecer, sólo lamenta que en las "entrañas" del NKVD para siempre desaparecieron sus obras

literarias: narrativa, traducciones, estudios filológicos... No obstante: "Tengo noventa años, mas mi andar es ligero aún...". Estos versos de Anastasia Tsvetáeva no existen aparte de su aspecto actual, pese a que ella no hizo un pacto con Mefistófeles y no puede mostrar al mundo rasgos de su juventud recuperada.

La "ruta abrupta" de Anastasia Tsvetáeva pasó lejos del campo de concentración de Solovki, en otra dimensión del GULAG, pero igual que los protagonistas de "Poder Soloviético" esa determina el fondo genético moral del país, el cual intentaron aniquilar, pero no lo lograron.

Qué exacto es el verso de Evguenia Kúkina, amiga de Anastasia Tsvetáeva: "La que vivió más fue el alma..."

¿Cómo el alma logró hacerlo? Este es el interrogante al cual no llegó a hallar la respuesta después de haber visto el filme.

Borís BERMAN

En bibliotecas, colecciones privadas hay libros que presentan gran interés a los especialistas, museos y bukinistas. Ahora se tiene la posibilidad de adquirir estas ediciones. Desde el año pasado en Bielorrusia se realizan subastas de libros. Una de ellas se efectuó hace poco en Minsk en la Casa del literato.

Los museos, las bibliotecas académicas han comprado: "Archivo bielorruso de diplomas antiguos" (año 1824), compendios de artículos, documentos, memorias personales de los participantes en la lucha para establecer el Poder Soviético en Bielorrusia en los años 1917-1919, "Canciones populares bielorrusas" (año 1904) Tradiciones y leyendas de Minsk (año 1901). A los pushkinistas les interesaron las ediciones de las obras del poeta del principio de este siglo y el libro editado en San Petersburgo en la imprenta de Suvorin en el año 1900 sobre el duelo de Pushkin y Dantés y su proceso en el tribunal militar en el año 1837.

En la foto: vendedoras de la librería № 59 de Minsk E. Apasievich (a la izquierda) y O. Artimovskaya con libros raros destinados para la subasta.

Foto: V. SHUBA

...EN LA VIA DE RESERVA

Evgueni Grigóriev terminó de escribir el guión de "Nuestro tren blindado" en 1968. Sin embargo, el filme con este guión fue filmado 20 años más tarde. Lo rodó en los Estudios Bielorrusos el realizador Mijail Ptashuk. A primera vista, el título del largometraje parece algo arcaico. ¿De qué tren blindado se trata? Los sucesos de la película se desarrollan entre el 1º y el 9 de mayo de 1966.

Nikolái Kuznetsov trabajó toda su vida, peleó dignamente en la guerra y, después de ésta sirvió por algún tiempo como guardián en un campo de concentración. Kuznetsov era militar y no podía desobedecer las órdenes que le impartían. Cuando en marzo de 1953 los reclusos "se amotinaron", él dio la orden de disparar contra ellos, ateniéndose al pie de la letra a las instrucciones. Luego de 13 años Kuznetsov encontró a un hombre que había presenciado aquellos sucesos y que despertó sus recuerdos.

dos. El mencionó aquel fusilamiento en presencia del hijo de Kuznetsov. El ex guardián se puso a demostrarlos a los presentes, a su hijo y, ante todo, a sí mismo, que nada pesaba sobre su conciencia. El no desea que retorne el pasado, pero cree que en aquel entonces tal orden era necesaria, y él siempre hacía lo que era necesario. Vladimir Gostiujin, guionista, realizador y actor, analiza la vida de este hombre fuerte e íntegro, por el cual la época pasó como una aplanadora, aplastando y mutilando su alma. Su alma no sucumbió, mas quedó gravemente herida. Aquel duro encuentro al cabo de 13 años removi el pasado, pero parece que sólo ahora los alarmantes pensamientos comenzaron a atormentar a Kuznetsov. Entonces, ¿cuándo? ¿En 1956? Se estorbaba por expulsar de su mente estas ideas raras, pero volvía a caer en la meditación.

¿Por qué Kuznetsov fastidia tanto con sus relatos sobre su

servicio en el campo de concentración estalinista, argumentando que, sea como fuera, ¿él tenía la conciencia limpia? Porque le resulta insoportable vivir con la conciencia sucia, mientras que le persiguen con creciente fuerza las dudas acerca de su pureza.

Son dolorosas las últimas secuencias de la película, mostrando la más absoluta soledad del hombre sumido en las meditaciones filosóficas, la soledad que vino a azotarlo en el Día de la Victoria, su día tan querido, que siempre fue fiesta de unidad y hermandad humana. La terrible soledad que deja una sola solución: el suicidio. La muerte de Kuznetsov es otro testimonio de lo difícil que es abandonar los fantasmas del pasado, con sangre y dolor, en la tormentosa oposición a la adormecida y alienante indiferencia.

Pero estos fantasmas se tornan reales y nos estremecen los sentidos cuando, tratando de hallar

la esencia, Kuznetsov anda en busca de viejos conocidos, testigos y cómplices de aquella vida suya.

Un periodista modesto, apacible (actor Alexandr Filipenko), quien comprende y lo ve todo, pero se atiene indeclinablemente al principio de "no te metas", está completamente convencido de que fuera quien fuere —Stalin, Jruschov o Brézhnev—, en nuestro país jamás se abrirán las ventanas de par en par, y por lo tanto no hace ningún esfuerzo para intentar abrirlas.

Alexéi Petrenko se muestra terriblemente veraz y fantasmagórico en el papel de un militar retirado, participante en la guerra, quien está loco en su fe sobre lo correctos —¡incluso santos!— que eran los tiempos pasados, y quien se afana frenéticamente, para que estos tiempos vuelvan.

Y, finalmente, el personaje, interpretado por Mijail Uliánov con el odio recalcitrante de un ex jefe de campo de concentración, y ahora propietario de una casa, coronel retirado, el cual ve la raíz de todos los males en el hecho de que Stalin y Beria re-

sultaran poco perspicaces y demasiado tiempo se dedicaran a sí mismos en vez de preocuparse de sus sucesores, pero quien espera su hora con tranquila seguridad.

Todos éstos son brillantes retratos sociales. Por cierto, el tiempo hizo lo suyo, y ahora son pocos los hombres de tales rasgos. Pero, ¿acaso no sobran sus sucesores espirituales modernizados que se han adaptado a las condiciones actuales? Comprendemos cada vez más claro cuán largos son los tentáculos de la ideología estalinista, el sistema de la existencia que ésta engendró. Comprendemos, viendo y percibiendo con todas nuestras fibras, qué resistencia debe superar el proceso de la renovación.

Lamentablemente, el título de la película no suena nada arcaico. Como tampoco ha sido desmantelado para chatarra el tren blindado de esta gente. Realmente está en la vía de emergencia.

Konstantín SCHERBAKOV

Redactor de la "Página en español": Demetrio OKULIK.

СТАРОНКІ МІНУЛАГА

Калі ідзеш дварамі ад сталічнага магазіна «Падпісныя выданні» на вуліцу К. Маркса, наўрад ці звернеш увагу на дом № 17. А між тым гэта адзін з нямногіх у горадзе дэрэвалюцыйных будынкаў. У ім, на рагу ранейшых Падгорнай вуліцы і Захар'еўскага завулка, размяшчалася з канца 1899 года Мінскае таварыства аматараў прыгожых мастацтваў: да гэтага яно знаходзілася ў будынку Грамадскага сходу, які, на жаль, не захаваўся.

Таварыства было створана ў лістападзе 1898 года мінскай дэмакратычна настроенай інтэлігенцыяй. А непасрэднымі яго арганізатарамі выступілі пісьменнік Я. Чырыкаў, які служыў у аддзеле кантролю Лібава-Роменскай чыгункі, і старшы рэвізор акцызнай управы А. Аляксандраў, у свой час ён быў старшынёй аналагічнага таварыства ў Саратаве. Пераехаўшы ў 1898 годзе ў Мінск, Аляксандраў пазнаёміліся з сям'ёй Чырыкавых, якія жылі тут ужо тры гады. Імя Чырыкава, вядомага пісьменніка і драматурга, стаяла ў той час у адзін рад з імёнамі Горкага і Версаева. Падтрымліваў ён кантакты і з мясцовай інтэлігенцыяй. У гэтай сям'і Чырыкавых бавалі яго саслужывец па Лібава-Роменскай чыгункі, вядомы марксіст С. Мяржынскі, Ларыса Косач (Лёся Украінка), Адам Багдановіч, беларускі этнограф і фалькларыст, бацька Максіма Багдановіча. У час гарацкіх літаратурных гутарак, мабыць, і нарадзілася ідэя стварэння таварыства аматараў прыгожых мастацтваў. Першым яго старшынёй стаў А. Аляксандраў. Гэта быў захоплены чалавек, які аддаваў рабоце ў таварыстве ўсё свой вольны час. Такай была і жонка, Вера Данілаўна, дачка вядомага пісьменніка Д. Мардоўцава. Яна сама пісала апавяданні, чытала лекцыі па мастацтву.

Фактычна таварыства пачало работу ў канцы студзеня 1899 года, калі былі пройдзены ўсе афіцыйныя інстанцыі: зацверджаны статут і атрыманы дазвол губернатара. Пачатак работы таварыства супаў з падрыхтоўкай перадавой грамадскасці Расіі да святкавання стагоддзя з дня нараджэння А. Пушкіна. Для выпрацоўкі праграмы правядзення святкавання ў сакавіку 1899 года пры таварыстве была створана спецыяльная камісія. Яна, дарэчы, сумесна з таварыствам мінскіх урачоў прапанавала адкрыць у горадзе грамадскую бібліятэку імя Пушкіна. Абсталяванне і першапачатковую арганізацыю бібліятэкі ўзяў на сябе А. Аляксандраў. Аматыры выяўленчага мастацтва ўключыліся таксама ў агульнарасійскі збор сродкаў на ўзвядзенне помнікаў А. Пушкіну і А. Астроўскаму.

Пушкінскія ўрачыстасці, якія рыхтаваліся пры актыўным удзеле камісіі таварыства, пачаліся 25-га мая публічным чытаннем твораў пэты і гарадскім і летнім тэатрах. Урачысты вечар адбыўся на наступны дзень у будынку гарадскога тэатра. Іграў аркестр, хор таварыства выконваў кантаты ў гонар пэты. Член гарадской управы А. Хаванскі сказаў урачыстую прамову, А. Аляксандраў прачытаў верш Лермантава «На смерць пэты», які быў сустрэты гарадскімі апладысмантамі і крыкамі «бис». Вялікую цікавасць выклікалі «жывыя карцінкі» «Пушкін у Міхайлаўскім» і «Каўказскі нявольнік», выкананыя членамі таварыства. Сродкі, сабраныя ад правядзення вечара, пайшлі на ўладкаванне бібліятэкі. Урачыстасці завяршыліся аматарскімі пастановкамі «Паненка-сялянкі» і «Станчынны дагладчык». Збор ад спектакля прызначаўся пагарэльцам горада Ігумена (Чэрвень).

Дзейнасць таварыства прыцягнула ўвагу гараджан. Праз

год у ім налічвалася больш за 400 членаў. У складзе таварыства дзейнічалі 4 секцыі: літаратурная, драматычная, мастацкая, музычная.

Асаблівай папулярнасцю карысталася літаратурная секцыя. На яе пасяджэннях абмяркоўваліся творы прагрэсіўных рускіх і замежных пісьменнікаў, рабіліся разборы сучасных часопісаў, адзначаліся юбілейныя дзёны пісьменнікаў. З лекцыямі выступалі і прадстаўнікі мясцовай інтэлігенцыі: Чырыкаў, выкладчык мужчынскай гімназіі Зубакін, Сазановіч, Аляксан-

заўі народных спектакляў. Так, у 1900 годзе яно субсідзіравала таварыству 2 тысячы рублёў на набыццё касцюмаў і дэкарацый.

Пачынаючы з 1900 года прадстаўленні даваліся штотыднёва па пятніцах і нядзелях. Зала, якая ўмяшчала каля 400 чалавек, была заўсёды перапоўнена, публіка набівалася ў праходы. У 1901 годзе ў памяшканні быў зроблены рамонт, праведзена электрыфікацыя, а колькасць месцаў павялічана да 700. Аднак зала заставалася перапоўненай. Прыцягваў не толькі

вым, М. Сахаравым (рэдактар «Мінскага лістка», былы акцёр), В. Любамірскім, А. Аляксандравым, які меў вялікі вопыт пастановак аматарскіх спектакляў у Саратаве і Пецярбургу і з'яўляўся першым галоўным рэжысёрам драматычнай секцыі.

На сцэнічнай пляцоўцы таварыства гастралювалі вядомыя тэатральныя калектывы. У 1904 годзе выступалі акцёры Пецярбургскага тэатра літаратурна-мастацкага таварыства, у 1905 — артысты Варшаўскага ўрадавага тэатра, у 1906, перад самым закрыццём таварыства,

ва даваў ім магчымасць зносінаў па-за сферай прафесіянальнага інтарэсаў, з'яўляўся сродкам выяўлення сваёй грамадзянскай пазіцыі.

Паступова, пад уплывам рэвалюцыйных падзей 1905 года, дзейнасць таварыства набывала адкрыта рэвалюцыйны характар. У ім выдзялялася група дэраў розных нелегальных партый і напрамкаў: А. Бонч-Асмалоўскі, С. Камінскі, С. Кавалік, М. Мысаўскі, С. Скандраў. Паліцмайстар Нораў у данясны губернатару Курлоў у студзені 1906 года пісаў, што ў таварыстве аматараў прыгожых мастацтваў многія «сябры належыць да крайніх партый рэвалюцыйнага руху».

«Па гэтай прычыне, — успамінаў А. Бонч-Асмалоўскі, — за ім сталі ўзмоцнена сачыць: на літаратурныя пасяджэнні пачалі прысылаць паліцэйскага рэфэрэнтары пачалі патрабаваць для перагляднага прагляду ў губернатарскай канцылярыі, ваенным забаранілі прымаць удзел у таварыстве. З уздымам рэвалюцыйнага руху рэвалюцыйныя нёры сталі выкарыстоўваць таварыства для рэвалюцыйнага мэт і пад выглядам бенефісу ставілі спектаклі для збору сродкаў на нелегальныя мэты. На сходах і дыскусіях ішлі бурныя дэбаты на палітычныя тэмы, часам з антыўрадавымі прамовамі і раздачай пракламацый.

Пракламацыі друкаваліся ў тайнай друкарні (яна размяшчалася на Губернатарскай вуліцы), якой загадваў урач С. Камінскі. За захаванне рукапісаў, брашуры і тыражыраванне пракламацый «злачыннага характару» ён быў высланы за межы Мінскай губерні, а пасля вяртання зноў арыштаваны і пасаджаны ў мінскую турму за актыўны пратэст у гарадскім упрэўленні супраць курлоўскага расстрэлу.

Рэдактар-выдавец «Северо-Западного края» М. Мысаўскі ў 1905 годзе ў сваёй газеце прапагандаваў марксісцкую літаратуру, расказваў аб рабоце рэвалюцыйных партый, друкаваў у друкарні газеты пракламацый. У канцы 1905 года газета была закрыта, а яе выдавец сасланы ў Архангельскую губерню. Вярнуўшыся ў Мінск, ён быў вымушаны хавацца ад праследванняў паліцыі.

На працягу чатырох дзесяцігоддзяў маёнтак Бонч-Асмалоўскага Блонь быў сапраўдным домам і «школай для рэвалюцыйнага руху». Прыязджаў туды С. Кавалік, які пасяліўся ў 1898 годзе ў Мінску пасля шматгадовых вандраванняў па царскіх турмах і ссылках. Дарэчы, уладкавацца на службу ў гарадскую мануполію, якая адкрылася пры акцызным ведамстве, яму дапамог усё той жа А. Аляксандраў, які часта бываў у Блоні разам з жонкай.

18 лютага 1906 года ў памяшканні таварыства адбылася лекцыя, прысвечаная Чэхава, якая пераарасла затым у грандыёзны мітынг, дзе сабралася каля 1 000 чалавек. На кафедру падняліся прамовцы, якія гаварылі рэвалюцыйныя прамовы, што перапыняліся воклічамі «Долой самодержавье», «Няхай жыве рэспубліка». Разышліся пачынаючы. Паведамляючы мінскіх унутраных спраў аб часовам закрыцці таварыства, Курлоў робіць вывад, што «першая палітычная дэманстрацыя ў горадзе Мінску мела месца ў памяшканні названага таварыства». Тут жа ён быў вымушаны прыставаць, што выявіць «празвешчанага факта дэманстрацыі» сведкаў факт дэманстрацыі праца ўрада было не толькі цяжка, але і немагчыма, бо прысутная публіка мела агульную салідарнасць».

Гэтыя выступленні не маглі не паўплываць на лёс таварыства — у ліпені 1906 года яно зачынілася, перадаўшы свае пазіцыі намоцтва літаратурна-артыстычнаму таварыству.

Захар ШЫБЕКА
Соня ШЫБЕКА

МІНСКАЕ ТАВАРЫСТВА АМАТАРАЎ ПРЫГОЖЫХ МАСТАЦТВАЎ

драў, запрашаліся лектары з Пецярбурга і Масквы. На літаратурных серадах выступілі вядомыя крытыкі, гісторыкі літаратуры, публіцысты: Ю. Айхенвальд, З. Венгерава, С. Венгераў, П. Сакуліч, В. Богарыз. На пасяджэнні секцыі немагчыма было трапіць. Газета «Северо-Западный край» пісала ў 1906 годзе: «Совет старейших таварыства аматараў прыгожых мастацтваў спрабуе зменшыць прыток жадаючых на літаратурныя сарады».

Вялікай заслугай членаў літаратурнай секцыі была арганізацыя чытанняў для народа, пачынаючы з лістапада 1899 года. Яны праводзіліся ў памяшканні таварыства амаль кожную нядзелю. Частка бясплатных білетаў рассылалася ў чайныя папачыцельствы і ў кніжныя магазіны. Чытанні набылі такую папулярнасць, што прадпрымальныя дзялкі сталі перапрадаваць бясплатныя білеты. Пазней гэтыя білеты сталі загадзя рассылацца «на фабрыкі і заводы і разбіраліся рабочымі нарасхват». Вялікае было маральнае і выхаваўчае значэнне чытанняў, аднак перад першай рускай рэвалюцыяй яны былі забаронены.

Актыўна дзейнічала і драматычная секцыя. 14 лістапада 1899 года ў памяшканні таварыства быў паказаны першы народны спектакль «Бедняк» — не загана» А. Астроўскага. У гэтым спектаклі ролю Міці выконваў Я. Чырыкаў. Затым пайшла цэлая серыя спектакляў па п'есах Астроўскага. У спектаклі «Свеціць, ды не грэе» Ільча выконваў А. Аляксандраў, а Ганну Уладзіміраўну — В. Чырыкава. Папачыцельства аб народнай цвярозасці аказвала матэрыяльную дапамогу і ў справе аргані-

рэпертуар, які ўключыў лепшыя класічныя і сучасныя творы, але і невысокія цэны білетаў — ад 10 да 60 капеек. Для параўнання: самыя танныя білеты ў гарадскім тэатры (стаячыя на галёрцы) каштавалі 40 капеек, а ў партэры — да трох рублёў.

За 8 гадоў існавання таварыства мінчане ўбачылі на яго сцэне спектаклі па творах А. Астроўскага, Л. Талстога, І. Тургенева, А. Чэхава, М. Лермантава, Г. Ібсена, М. Гоголя, Ф. Дастаеўскага, Я. Чырыкава і іншых. Выбар рэпертуару быў звязаны са значнымі цяжкасцямі, даводзілася пераадоўваць супраціўленне цензуры. У 1905 годзе таварыства скардзілася мінскаму губернатару на самавольства паліцмайсра, які забараніў пастановку «Гора ад розуму» А. Грыбаедава, «Улада цемры» Л. Талстога, «Лес» А. Астроўскага.

З вялікай цяжкасцю прабіраліся на сцэну творы М. Горкага. У 1903 годзе Н. Далгову ўдалося дабіцца дазволу на пастановку п'ес «Фама Гардзеў» і «На дне». Гэта была першая пастановка «На дне» на сцэне аматарскага тэатра. Спектакль ішоў з вялікім поспехам — на працягу пяці дзён ён быў сыграны тройчы. П'еса «На дне» ставілася таксама ў 1904 і 1905 гадах.

Крытыка адзначала высокі ўзровень выканання аматарскай трупы. Нічога дзіўнага: калектывам кіравалі вопытныя прафесіянальныя акцёры. У 1903 годзе на платную пасаду галоўнага рэжысёра драматычнай секцыі быў запрошаны з Пецярбурга Н. Далгоў, а ў 1905-м — С. Дзімітрыеў, які паставіў «Дзядзьку Ваню» А. Чэхава і «Злачынства і кара» Ф. Дастаеўскага. Некаторыя спектаклі ставіліся аматарамі: М. Гарольд

прыязджала трупы пецярбургскага тэатра Камісаржэўскай.

Мастацкая секцыя таварыства была створана па ініцыятыве вядомага мастака-баталіста афіцэра А. Папова, які служыў у той час у Мінску. Яму ж належыць заслуга адкрыцця першай у горадзе рысавальнай школы. У снежні 1899 года па ініцыятыве членаў мастацкай секцыі ў Мінску была наладжана выстаўка мастакоў-перасоўнікаў (на шляху з Чарнігава ў Варшаву). На гэтай выстаўцы мінчане ўбачылі карціны І. Рэпіна, У. Макоўскага, Ф. Мясеедава і іншых. У 1902 і 1904 гадах таварыства наладжвала мастацкія выстаўкі, на якіх дэманстраваліся работы мясцовых майстроў, у тым ліку і членаў секцыі (Я. Кругера, Г. Ілліна і інш.), а таксама творы з прыватных збораў.

Звестак аб рабоце музычнай секцыі захавалася мала. Вядома, што ў секцыі быў свой мастацкі аркестр, якім спачатку кіраваў карпусны ўрач Касухін, а пасля адвакат В. Чавусаў. Секцыя арганізоўвала суботнія танцавальныя вечары з музычным і літаратурным аддзяленнямі, а пачынаючы з 1903 года ён быў дадзены рад агульнадаступных канцэртаў.

З самага пачатку Мінскае таварыства аматараў прыгожых мастацтваў складалася з прадстаўнікоў інтэлігенцыі: урач С. Нейфах, выкладчык П. Аляксандраў, адвакат і журналіст Д. Мейчык, аграном К. Пятроў, кантралёр К. Какоўцаў (саслужывец Мяржынскага і Чырыкава), падпалкоўнік С. Чарапанаў, вядомы сваімі «панядзелкамі», на якія збіраліся прадстаўнікі радыкальна настроенай інтэлігенцыі горада, член гарадской управы С. Хаванскі і многія іншыя. Удзел у рабоце таварыства

У ДАР СВАЁЙ ЗЯМЛІ

У сярэдзіне мая таварыства «Радзіма» і Беларускі фонд культуры прымаюць нашых землякоў, гасцей з суседняй Польшчы. Вядомы вучоны, выкладчык Лодзінскага ўніверсітэта доктар Эўгеніюш Іванец і фатограф па прафесіі Юзаф Шыманчык прыехалі наведаць родныя мясціны. Пяць дзён яны знаходзіліся ў Мінску, ездзілі на экскурсію ў Хатынь, Вязінку, Заслаўе. Літаратуразнаўца і пісьменнік А. Мальдзіс пазнаёміў гасцей з сучасным Мінскам, з яго гісторыяй, правёў для іх цікавую экскурсію ў музей старажытнага мастацтва Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору БССР. У праграме знаходжання гасцей у Беларусі значыцца і яшчэ адзін пункт — гарадскі пасёлак Косава, што ў Брэсцкай вобласці, адкуль родам Э. Іванец і Ю. Шыманчык.

Напярэдадні сваёй паездкі ў Косаву гасці былі запрошаны на пасяджэнне камісіі «Вяртанне» Беларускага фонду культуры, дзе Юзаф Шыманчык перадаў у дар камплект фотаздымкаў, зробленых ім у сярэдзіне 30-х гадоў на Палессі.

З цікавасцю разглядаюць гэтыя фотаздымкі члены камісіі «Вяртанне» — музейныя работнікі, навуковыя этнографы, спецыялісты архіўнай справы. Зроблены больш чым паўстагоддзя назад косаўскім хлопцам фотаздымкі, дзе адлюстравана аблічча і побыт тагачаснага жыхара Брэстчыны, — сёння ўжо дакументы эпохі, якія, несумненна, маюць вялікую каштоўнасць і для навукі, і для кожнага, хто нарадзіўся на гэтай зямлі.

Маленькая інфармацыя пра аўтара фотаздымкаў: Юзафа Шыманчыку на даўна спойнілася 80. У 30-я гады ён працаваў у фотамайстэрні, якая вырабляла паштоўкі (у асноўным этнаграфічнага характару). У гады вайны Шыманчык жыў у Слоніме, а пасля вайны, ажаніўшыся з дзяўчынай з Польшчы, пераехаў туды.

Самыя каштоўныя рэчы ў маёй калекцыі, — сказаў Юзаф Шыманчык, — плёнкі. Гэта проста шчасце, што яны не загінулі ў час акупацыі. Я рабаваў іх, як родных дзяцей. Уяўляеце, якой была праца фатографа 50 гадоў назад? Якой была апаратура? Я ўхітраўся рабіць фотакарткі нават пры святле газавай лямпы... Здымаў праз усё сваё жыццё... Імкнуўся зафіксаваць не толькі знешні выгляд нашых землякоў, але і паказаць прыга-

жосць родных мясцін, адухоўленасць і годнасць простых людзей, якія цяжкай працай здабываюць свой хлеб, самабытнасць майго народа.

Невялікая выстаўка Юзафа Шыманчыка была наладжана ў сталічным кінатэатры «Кастрычнік» у час яго знаходжання ў Беларусі. Пэўную колькасць фотаздымкаў набыла Цэнтральная навуковая бібліятэка АН БССР. Камплект фотаздымкаў падрыхтаваў фотамайстар і ў дар роднаму Косаву.

Прысутныя на пасяджэнні камісіі «Вяртанне» мелі магчымасць пагутарыць з доктарам Эўгеніюшам Іванецом, аўтарам вядомай кнігі «З гісторыі стараабрадцаў на польскіх землях».

— Я не магу наслухацца роднай беларускай мовы, — казаў на развітанне наш госць Ю. Шыманчык, — гаварыце, гаварыце са мною. І я буду памятаць усе вашы словы. Я такі шчаслівы, што пабываў на Беларусі.

Л. НІКІФарава,
Т. АНТОНАВА.

НА ЗДЫМКАХ: А. МАЛЬДЗІС, Э. ІВАНЕЦ І Ю. ШЫМАНЧЫК на сустрэчы ў фондзе культуры; фотаздымкі Ю. Шыманчыка, зробленыя ў 30-я гады на Брэстчыне.

УСЕСАЮЗНАЕ АГЕНЦТВА ПА АЎТАРСКИХ ПРАВАХ: ПРАБЛЕМЫ І ДАСЯГНЕННІ

ПАРТНЁРЫ—1 000 ФІРМ

Усесаюзнае агенцтва па аўтарскіх правах (УААП) створана 20 верасня 1973 года ў сувязі з далучэннем СССР да Сусветнай (Жэнеўскай) канвенцыі аб аўтарскім праве. Сярод заснавальнікаў УААП — творчыя саюзы, Акадэмія навук СССР, Міністэрства культуры, Дзяржкамтэт па навуцы і тэхніцы, Дзяржкамвыд, Дзяржтэлерадые...

Галоўная задача УААП згодна з яго статутам — забеспячэнне аўтарскіх правоў савецкіх і замежных аўтараў і іх правапераемнікаў пры выкарыстанні іх твораў на тэрыторыі СССР і за мяжой. Аб пераменах, што адбываюцца ў рабоце УААП, расказвае старшыня праўлення агенцтва Мікалай ЧАЦВЕРЫКОУ:

— Крытыка савецкіх аўтараў у адрас нашага агенцтва ў многім вынік таго, што СССР — член Сусветнай канвенцыі аб аўтарскім праве ў рэдакцыі 1952 года, якая даўно ўстарэла. Інакш кажучы, яна не адпавядае сучаснаму ўзроўню патрабаванняў творчай інтэлігенцыі ў абароне ўласных інтарэсаў. Справа ў тым, што пасля нядаўняга далучэння ЗША да Бернскай канвенцыі аб аўтарскім праве мы сярод развітых краін свету засталіся адзінымі, хто прытрымліваецца Сусветнай канвенцыі ў гэтай устарэлай рэдакцыі. Але не буду драматызаваць сітуацыю: наша адставанне ў гэтай сферы не такое ўжо вялікае. Неабходна толькі адмяніць шэраг выняткаў з аўтарскіх правоў — існуючую, напрыклад, цяпер магчымасць выкарыстоўваць без згоды аўтара і без выплаты яму ўзнагароджання раней апублікаваных твораў у кіно, на радыё і тэлебачанні, а таксама прадоўжыць тэрмін аховы аўтарскага права з 25 да 50 гадоў пасля смерці аўтара. Менавіта ў такім напрамку распрацоўваюцца прапановы па змяненню заканадаўства ў галіне аўтарскага права, у падрыхтоўцы якіх прымаўлі сумесны ўдзел УААП, творчыя саюзы, зацікаўленыя ведамствы і ўстановы.

Праект гэтых змяненняў усё яшчэ дапрацоўваецца. Але прапаруджана, асабліва калі яно выклікана рознагалосцай і няўступчывасцю шэрагу ўдзельнікаў падрыхтоўчай работы, ускладняе і без таго нялёгкую працэдуру ўзгаднення. Гэта ў выніку маласадзейнічае паліпашэнню ўзаема-разумнення паміж агенствам і творчай інтэлігенцыяй і адцягвае перспектыву далучэння СССР да Бернскай канвенцыі.

— У СССР на выданне кнігі патрабавецца даволі многа часу. Як у гэтых умовах агенства задавальняе актыўны інтарэс, выкліканы за мяжой да працэсу абнаўлення нашага грамадства?

— Сёння мы прапаноўваем партнёрам не толькі гатовыя выданні, але і рукапісы. Прычым яны ствараюцца спецыяльна для замежных чытачоў з улікам іх інтарэсаў. Напрыклад, па кантракту УААП з англійскай фірмай «Пергамон прэс» выпушчаны «Штогоднік перабудовы». Сярод яго аўтараў — сакратар ЦК КПСС Аляксандр Якаўлеў, вучоны Абел Аганбегян, акцёр Міхал Ульянаў, шахматыст Гары Каспараў, публіцыст Фёдар Бурлацкі, мітрапаліт Аляксій. Цяпер рыхтуецца да выдання другі выпуск.

У многіх краінах выйшлі работы

Таццяны Заслаўскай, Гаўрыла Папова, Леаніда Абалкіна, Алега Багамолава, іншых вядомых савецкіх грамадзянаў. Яны расказваюць аб сацыяльных і эканамічных прынцыпах новай унутранай і знешняй палітыкі КПСС.

Што ж датычыць навукова-тэхнічнай літаратуры, то мы імкнемся знаёміць савецкіх спецыялістаў з працамі вучоных з сусветным імем па самых розных галінах. І, вядома, у сваю чаргу, расказаць аб нашых даследаваннях і адкрыццях. У шэрагу выдавецтваў ЗША, ФРГ, Галандыі выходзяць кніжныя серыі па фізіцы, біялогіі, матэматыцы, энергетыцы. Яны падрыхтаваны групамі вучоных з розных даследчых інстытутаў Масквы, Мінска, Тбілісі, Вільнюса, Кіева, Казані.

— Многія гады за мяжой быў вядомы даволі невялікі круг савецкіх пісьменнікаў. Што ж, застойныя часы адбіліся на літаратурным жыцці ў нашай краіне... Як складаюцца цяперашнія адносіны з замежнымі выдаўцамі?

— Вядома, нельга не прызнаць, што выдаўцы многіх краін адчувалі непарадак у нашай літаратуры, выкліканы забаронамі і выключэннямі, адлучэннем ад літаратурнага жыцця «непажаданых аўтараў». Заходнія выдаўцы не праяўлялі цікавасці да штучна створаных «аўтарытэтаў». Але перабудова, што рэзка змяняе жыццё краіны, у прыватнасці і літаратурнае, спрыяльна адбілася на ўзаемаадносінах з нашымі партнёрамі.

Аднавілася супрацоўніцтва з многімі з тых, з кім былі спыненыя кантакты, з'явіліся новыя партнёры. У Францыі — фірмы «Аксюд», «Алінея», «Фламарыён». У Італіі — «Адэльфі», «Спіралі», «Фларэнтыйская выдавецкая група», «Муліно». Сёння нашымі партнёрамі з'яўляюцца больш чым 1 000 фірм з 80 краін свету.

Вось некалькі лічбаў у доказ росту выдавецкага інтарэсу да савецкай літаратуры. У 1986 годзе колькасць аўтараў, работы якіх убачылі замежны свет, наблізлася да 350, летась яна вырасла да 600, прычым 252 з іх — новыя імёны.

Сёння выдавецтвы сапернічаюць паміж сабой за права першымі апублікаваць таго ці іншага савецкага літаратара. У ЗША, Італіі, ФРГ, шэрагу іншых краін выдадзены зборнікі твораў маладых празаікаў. На доўгатэрміновай аснове вядзецца супрацоўніцтва з японскім выдавецтвам «Рыронся», у якім выходзіць бібліятэка савецкай дзіцячай літаратуры ў 26 тамах. Іспанскае выдавецтва «Планета» выдае серыю твораў пісьменнікаў СССР.

Упершыню некаторымі выдавецтвамі заходніх краін былі падпісаны пагадненні аб публікацыі п'ес савецкіх драматургаў. Аўтары п'ес сталі прымаць непасрэдным ўдзел у пастапоўцы сваіх твораў у тэатрах многіх краін, пісьменнікаў запрашаюць прадстаўляць свае кнігі на міжнародных кніжных кірмах. Усё часцей гасцямі УААП становяцца замежныя літаратары, выдаўцы, перакладчыкі. Яны знаёмяцца з працай выдавецтваў, тоўстых часопісаў, сустракаюцца са сваімі савецкімі налегамі.

АРКЕСТРАЎ ЗВОНКІХ МЕДЗЬ...

Час мяняе захапленні. На жаль, цяпер становіцца ўсё меней прыхільнікаў дукавой музыкі, без якой раней не абыходзілася кожная больш-менш урачыстая падзея. І хоць і сёння ў парках і скверах, на плошчах і вуліцах у час розных святаў гучыць медзь аркестраў, але трэба шмат яшчэ зрабіць, каб вярнуць дукавой музыцы колішнюю папулярнасць. Менавіта дзеля гэтай мэты ў майскія дні і адбылося Рэспубліканскае свята дукавой музыкі. Такого відовішча жыхары і гасці сталіцы рэспублікі раней не бачылі. Амаль тысяча музыкантаў з'ехалася ў Мінск з усіх куткоў Беларусі — у свяце прынялі ўдзел дваццаць дукавых аркестраў.

Удзельнікі свята ўсклалі кветкі да пом-

ніка У. І. Леніна на плошчы Леніна і да Вечнага агню на плошчы Перамогі, а потым марш-парадам прайшліся па Ленінскім праспекце і вуліцы Янкі Купалы да плошчы Парыжскай камуны. Тут, у скверы ля тэатра оперы і балета БССР, адбыўся тэатралізаваны канцэрт.

У ім прынялі ўдзел самыя розныя калектывы — фальклорна-дукавы ансамбль «Капыльскія дудары», народны харэаграфічны ансамбль танца «Равеснік» Палаца культуры Белсаўпрофа, фальклорна-інструментальны ансамбль «Спадчына» Мінскага інстытута культуры... Гучалі трубы дукавых аркестраў Белдзяржкансерваторыі, Гродзенскага, Магілёўскага, Маладзечанскага, Мінскага музычных вучылішчаў.

крынічка

Барыс САЧАНКА

НАСЦЕЧКА

З горада ў вёску да бабы і дзеда прыехала ўнучка Насцечка.

— Ну-ну, — казалі тата і мама. — Паглядзіце, у каго яна ўдалася?

Надта ж спадабалася Насцечцы ў дзеда і бабы. Ды так, што, калі тата і мама пачалі збірацца ехаць назад у горад, Насцечка нават заплакала.

— Не хачу нікуды ехаць. Хачу ў дзеда і бабы жыць.

Дзед і баба толькі таго і чакалі.

— Няхай пераначуе ў нас, — узяліся яны ўгаворваць тату і маму. — Калі што якое, заўтра прыедзеце і забераце.

Тата і мама паслухаліся.

Ні на крок не адыходзілі ад унучкі дзед і баба. І накармілі яе, і напалі, і спаць палажылі.

Прачнулася раніцай Насцечка і доўга не магла зразумець, дзе гэта яна. Калі ж нарэшце зразумела, здагадалася, саскочыла з ложка, па-

тэпала босымі ножкамі туды, дзе была кухня. Адчыніла дзверы — і ўбачыла бабу і дзеда. Баба, нагнуўшыся над дзіўнай драўлянай пасудзінай, нешта секла, а дзед... Што ж гэта такое рабіў дзед? Сядзеў на табурэтку і біў малатком па нечым бляшаным — дзінь-дзінь-дзінь...

— Дзед, што ты робіш? — спытала Насцечка.

— Касу кляпаю, — заўсміхаўся ў свае пышныя пшанічныя вусы дзед.

— А навошта табе каса?

— Касою я накашу карове сена. Карова з'есць яго і дасць нам малака. А з малака, як ты ведаеш, і смятана, і тварог, і масла.

— А ты, бабуля, што робіш? — падышла бліжэй да бабы Насцечка.

— Я сяку бульбу, — лагодна адказала баба. — Усыплю сюды мукі, разведу цёпленькай вадою ды свінёй накармлю. Вырасцець свінні — і мяса, і сала, і каўбасы будуць.

Пастаяла Насцечка, паглядаючы на дзеда і бабу і кажа: — Дзед сена будзе касіць, бабуля свінёй карміць. А мне што рабіць?

— О! Абы ахвота была, а работы ў нас на ўсіх хопіць.

Кінула баба сячы бульбу, узяла місачку, насыпала ў яе залацістых зярнят.

— Я вось пайду свінёй карміць, а ты, — падала яна місачку з зярнятамі Насцечцы, — курэй накарміш. Куры паядуцца зярнят і яечка табе свежае знясуць...

Прыехалі з горада тата і мама, бачаць: стаіць іхняя Насцечка сярод двара, сыпле курам ячмень, а тыя дзяўбуць яго ды ціхенька — ко-ко-ко! — перамаўляюцца, няйначай, радуюцца, што памочніца ў дзеда і бабы з'явілася, хваляць яе.

Глядзелі на Насцечку тата і мама, любаваліся: малай, а якая малайчыня! Цяпер яны пэўна ведалі: будзе з яе класная гаспадыня-працаўніца.

Казімір КАМЕЙША

ЖАБІНЫ КАНЦЭРТ

На балоце, пры рацэ,

Дзіўны хор дае канцэрт.

— Ква-ква-ква! —

Пяе балота.

Не канцэрт —

Адна смяхота.

— Ква-ква-ква! —

Гайдае долы.

Слухайце «кванцэрт»

Вясёлы.

Максім ТАМК

ГАЛІНКА І ВЕРАБЕЙ

— Галінка-вярбінка, —
Прасіў верабей, —
Мо пакалыхала б
Маіх ты дзяцей!

Галінка не хоча
Дзяцей калыхаць.
— Ідзіце, казулі,
Галінку ламаць!

Казулі не хочуць.
— Ідзіце, ваўкі,
Лавіці, караці
Казуляў такіх,
Якія не хочуць
Галінку ламаць,
Якая не хоча
Дзяцей калыхаць.

Ваўкі не схацелі.
— Прыходзьце, стральцы,
Каб непаслухмяных
Ваўкоў правучыць,
Якія не хочуць
Казуляў караці,
Якія лянцаца
Галінку ламаць,
Якая не хоча
Дзяцей калыхаць...

Пайшлі паляўнічыя
У лес на ваўкоў:
Спалохана зверы
Пабеглі з дуброў,
Пабеглі казуляў
Лавіць і караці;
Казулі пабеглі
Галінку ламаць.
Галінка-вярбінка
Са страху хутчэй
Давай калыхаць
Вераб'іных дзяцей.
З тых дзён без спаўняю
Каб кожны быў рад,
Калыха галінка
Усіх птушанят.

Мікола ЧАРНЯЎСКІ

СКОРАГАВОРКА

З сенцаў дзед прынес
вярэнку,
а з вярэнкаю —
варэйку.
Пацікавіўся Валерка:
— Дзед, нашто табе
вярэнка?
Адказаў стары Валерку:
— Панясу я ў ёй
варэйку.
На кірмаш пайду
у Вярэйцы —
будуць рады там
варэйцы.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-5, ЛЕНІНСКІ
ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97.
33-02-80, 33-03-15,
33-07-82.

Ордэна Працоўнага
Чырвонага Сцяга
друкарня выдавецтва
ЦК КП Беларусі
Індэкс 63854.
Зак № 608

СМЯШЫНКІ

ЗРАЗУМЕЎ

Настаўніца пытае ў вучня-першакласніка:

— Цяпер ты зразумеў, у чым твая памылка?

— Вядома. Я няправільна спісаў у Олі Сямёнавай!

КОЛЬКІ ГАДЗІН У СУТКАХ?

— Колькі гадзін у сутках? — задае пытанне вучню настаўнік.

— Дваццаць дзве.

— Няўжо! Да гэтага часу было дваццаць чатыры.

— Але ж вы самі ўчора казалі, што дзень стаў на дзве гадзіны карацейшы.

ЗНАЙШОУ ВЫЙСЦЕ

— Пеця, ідзі падмяці двор, — загадвае маці сыну-пяцікласніку.

— У мяне, мама, штосьці жывот баліць.

Праходзіць паўгадзіны. Сын просіць:

— Мама, пусці мяне на рэчку купацца.

— У цябе ж жывот баліць.

— А я буду плаваць толькі на спіне.

НА УРОКУ ГЕАГРАФІІ

Настаўнік:

— Саша, пакажы на карце Чорнае мора.

Вучня:

— Я не бачу... Тут усе моры сінія.

Васіль КАРПЕЧАНКА

ЗАГАДКІ

У чорнай спадніцы
Прышла маладзіца,
Промні пажала ўсе
І ў неба закінула серп.

[нон]

Хоча не хоча —
Стаіць на пліце,
Пакуль забулькоча
У яго жываце.

[жнівень]

Іх не разбудзіш,
Будзі, колькі хочаш.
Пад павекам адным
Спяць адразу пяць вочак.

[холод]

Алесь БІБЦКІ

ПАЦЕШКА

Вось пацеха дык пацеха!
Лось заходзіцца ад смеху:
Паглядзіце — для каго
Лапці воўк пляце з лазы!

Гуляем з дзьмухаўцамі.

Фота В. АЛЯКСАНДРАВА.

Марыя ВАЙЦЯШОНАК

ХТО СПІЦЬ ДЗЕ ПАПАЛА?

КАЗКА

справу, — вырашыў кот — злаўлю мыш.

Доўга стаяў у куце за печу. Потым сеў. Потым задрамаў. А калі прачнуўся, ніяк не мог зразумець: хто гэта шапацэ ў кошыку — бабуля ці мышка? Бабуля таксама любіць пакорпацца ў мяшчых з суханымі ягадамі, грыбамі, пашамацець паперкамі. То рукавом, то падламахне, зачэпіць, як мышка хвостом што-небудзь, скіне з лаўкі... Але хто ж гэта там, нарэшце? Можна, высунуцца паглядзець? Не, так добрую справу можна салсаваць. Трэба выскакваць нечакана.

Кот скочыў... І адразу трапіў у бабулін падол.

На гэты раз бабуля расмяялася ды так у падоле і вынесла ката на падворак. Надакучыў ёй неразумны кот.

Што было рабіць? І наважыўся кот пайсці на паляванне. Самы час пераканаць бабулю, як ён патрэбен у хаце.

Навострыў на плоце кішчоры. Хвост падабраў пад рэмень — на паляванні ён будзе замінаць. Выцягнуўся, каб ямчэй паўзці па зямлі.

Краўся цішэй за бабулю, якая ходзіць, як мышка. Краўся да плота, дзе ў крапіве корпаліся малыя кураньці. «Во будзе смажанка для

бабулі!» — цешыўся кот. Толькі настроіўся схапіць самае жоўценькае, як нехта балюча пацягнуў яго за каўнер. Зноў бабуля! «Не чапай пісклянят, тым больш сваіх!» — сварылася яна. — І калі ты толькі пачнеш мышэй лавіць, абібок?»

«Гэтага не рабі... Гэта не чапай... Гэта не лаві, бо свой... Каго лавіць? І мышы ж могуць быць свае», — у роспачы разважаў кот.

Каб болей не памыляцца, ён замкнуў усе норы, скляпы і нават падпечак. Цяжкую звязку ключоў прычапіў да рэменя — цяпер ужо мышы ўдзень надта не пагуляюць. Сеў на акне і замурыўся: «Я самы слухмяны ў бабінай хаце...»

Песенька была такая ціхая, такая шаўковая, што вочы самі заплушчыліся, і кот заснуў.

Ён спяваў песеньку сабе на ўдеху кожны раз, калі здараліся непрыемнасці, і да яго адразу прыходзіў сон. Кот спаў дзе папала: на акенцы і на паленцы, на лаўцы і на траўцы. Пасцелька — бачок і жывоцік. А звачы яго як? Лежань-абібок? Не! Бабулін коцік! Таму што цяпер па начах ён знімае з рэменя ключы, адчыняе норы, скляпы, падпечак і, нарэшце, лавіць мышэй.